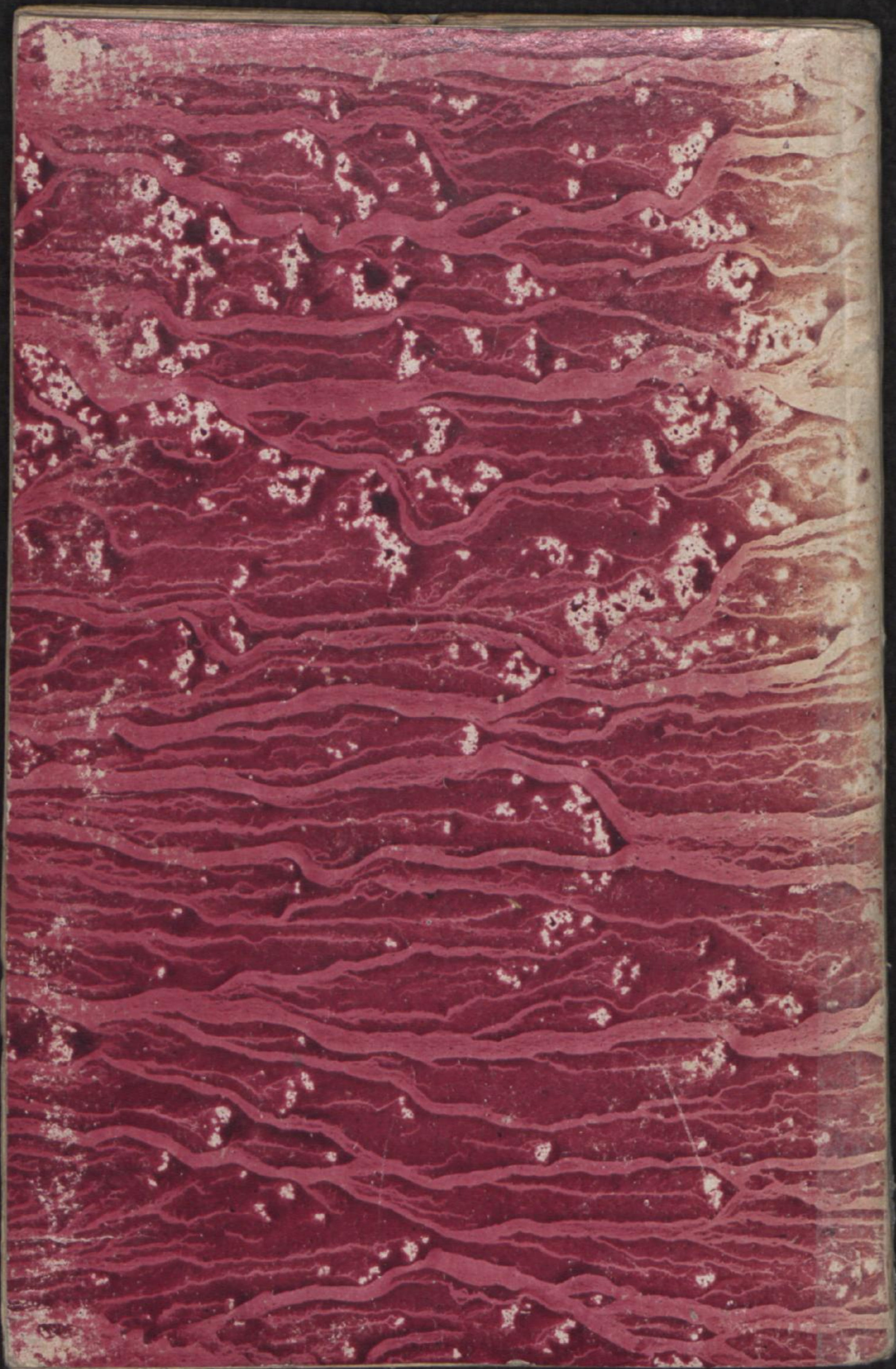
Jo. Spangenberg,
Bellum gramaticale
(in us: juventutis Danicæ)
s.l., 1558.

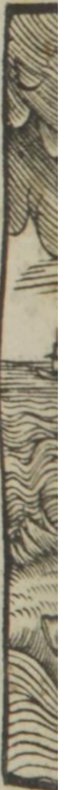

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

BIBLIOTHECA

BELLVM GRAMMATI-CALE.

Anno M. D. LVIII.

3894

Auctor Joh. Spangenberg.

IN BELLVM GRAMMA-
TICALE IOANNIS
SPANGEBERGII.
ἑξαστιχον.

Ranarum et muriũ pugnam descripsit Homerus
Nasoq; terrigenum cum Ioue bella uirum.
Multi Gallorum turmas cecinere cruentas
Spicula sanguinea fortiter acta manu.
Sunt quibus Hispaniæ libuit discrimina gentis
Et Vaticani promere bella patris.
Et sunt qui magni meditantur prælia Turcæ
Cur ergo non bellum Grammaticale canam?
Quo licet amborum sint magna pericula regum
Et uiridis multo sanguine inundet humus,
Cuncta tamen possunt amborũ hæc prælia regũ.
Non citra ludum delitiasq; legi.

Daifet Grammatices landh och rijke är itt och obijtligit, like-
wäll ther uti regera twänne mächtige konungar, N. Verbum
och nomen, iblan hwilka är then A. Aino, och then andre
poeta. hwilka uthi långe tidh, hafwa regerat uti så stor
samdrächtighet, och enighet, ia så at aldrigh them emellan
war nogot som bör nogo twist träta eller oenighet. A.
Nu medan thesse mächtige konungar woro så wäll öfwerens
och alla saker sadr god lycka och framgångs, hände sigh på en
tidh, at en mächta stor oenighet, likewäll aff en ringa orsak
är emellan them upkommen, och förwändes til oförmodeligit upror
eller och krigzwäsende. B Ja k. hwad kommer icke drijkenskap
stadh? hr. allramest att gästabudz ruus, hafwe omkullslagit en
i [illegible] och [illegible] enighet och hafwa kommit beggia ko-
nungarna til ath som storsta fiendskap, så at them tratt otilbörligh
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. och thetta ädla Grammatices
[illegible] kastan omkullslagit C.

BELLVM GRAMMATICALE.

GRAMMATICAE PROVINCIA, licet unica sit & indiuidua, geminos tamen habet, qui in ea imperant, potentissimos Reges, Verbum scilicet & Nomen. Et prior quidem Amo, posterior Poeta nuncupatur, Qui diutissimis temporibus tanta simul regnauere concordia, ut in conficienda oratione, nullum unquam dissidium, nullum denique litigium inter eos fuerit auditum. A

In hac igitur Regum concordia, cum Grammaticæ totius res optime procederent, fœliciq; prosperarentur successu, accidit, ut orta inter eos ex parua causa dissensione, cuncta tumultibus & inexpectatis bellorum anfractibus inuoluerentur. B Quid enim non faciunt uinum & immoderatius sumptæ epulæ? Tantam animorum coniunctionem, unius conuiuij ebrietas, in eas impulit utrunq; Regem inimicitias, ut immoderata dominandi libidine acti, tam nobile Grammaticæ imperium pene euerterint. C

Referam autem, quonam pacto gesta Propositio

 sit

Men jag skall säga tigh rent ut, huru oc på hwad sätt hela saken är angången, på thet att alle må ~~weta~~ huru så starcke Konungar förbundh wara, såsom ... then otidbörliga regementz åstundan bylöster oc sönderslitne. D

sit res, ut sciant omnes, nullum esse tam arctum amoris uinculum, quod regnandi libido non soluat.

Topographia est.

Cœnantibus aliquando prædictis Regibus, in medio æstatis feruore, secus placidissimum & perennem fontem, cuius ripas undiq; uirides fagi & altissimæ platani, opacitate eximia adumbrabant. Posteaquam abunde uentri factum est satis, ut incaluissent omnes mero, Orta est inter eos quæstio, cuius nam partes in oratione conficienda potiores censerentur. Et Verbo quidem digniorem locum sibi asscribente acriter resistebat nomen, asserens, sine se stare orationem non posse, imo se antiquiorem & digniorem esse. Quis inquit nesciat fuisse prius nomen quam uerbum? Deum certum est fecisse omnia, Quod si omnia, utiq; & Verbum. Deus autem Nomen est non Verbum, Igitur a Nomine facta sunt omnia, etiam ipsa oratio. Legisti ne aliquando: Inter natos mulierum non surrexit maior Ioanne Baptista, Dei hæc est sententia, Huic refragari minime tibi fas erit, si Ioanne nullus est maior, Ioannes autem est nomen eius. Et alibi, Cui nomen erat Ioannes, Apparet certe nihil maius nomine posse reperiri.

Occasionem belli insinuat.

Oratio Regis nominũ Poetæ.

Mirabar

Mirabar, respondit Verbum, o Poeta, quod Plato ille diuinus, te sua eiecisset republica. Nunc animaduertens, quanta impudentia & temeritate sacræ paginæ, diuinas authoritates tuis ineptijs inuoluas. Sed ne solus sapere uiderere, manifestissimis scripturæ testimonijs meam authoritatem conseruabo. Proferam autem ipsum ueteris testamenti caput, ubi dicitur: In principio erat uerbum, & uerbum erat apud Deum, & Deus erat uerbum. Arrige aures, cur faciem caperas? Deus, inquit, erat uerbum, Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil, Non igitur nomen fecit omnia, sed uerbum. Deus autem erat Verbum, non Nomen. Sed & uerbo Domini cœli firmati sunt, & omnis uirtus eorum. Quid igitur dices? Non est quod te diuinis tueare testimonijs, quæ pro me stare, tibiq; aduersari intellexisti.

Responsio regis uerborũ Amo

Plato lasciuos Poetas urbe pellendos dicebat

Ioan.

Quæ tua est insania? Vnde hos tibi tam repente sumpsisti spiritus? ut audeas in oratione digniorem tibi locum usurpare, an te preterit, omnem decorem & suauitatem orationis ex me uno procedere, a Verboq; Nomen, non a Nomine uerbum regi consueuisse? Verborum elegantia orationem exornat & illustrat, Et nisi te in oratione

ctione regã ac dirigam, tu mancus & debi-
lis reperiare. Poteris ne tu conſtructionem
unam connectere, in qua mihi non conti-
nuo principales partes tribuantur? Quid
Horat. ergo blactis? Et quod ille ait tuus, Proijcis
ampullas & ſeſquipedalia uerba.

Expro-bratio. Nominum, inquies, Rex ſum, Sed
quod eſt tibi nomen? Poeta reſpondes.
Quid aliud eſt Poeta, quam nugigerulus,
nugiuendulus, fabularum inuentor, ſcele-
rum magiſter, loquax, nugax, mendax,
ebrius & fatuus, qui uera inuertas, falſa in-
geras, totumq; orbem garrulitate inficias
& perturbes. Quid ex te habent, unde ad
uirtutem incitentur, adoleſcentes? niſi
adulterum Iouem, zelotipam Iunonem,
meretricem Venerem, mœchum Martem,
reliquaq; tuæ ſapientiæ præclara commen-
ta, quibus cœlum terræ, & terram cœlo,
audeas permiſcere.

Reſponſio Poetæ. Ad hæc excandeſcens Rex Poeta, O
improbum inquit caput, Talia de nobis te-
merario ore dicere præſumpſiſti. Simulq;
arreptum poculum in illum furibundus
immiſiſſet, niſi ex circumſtantibus quidam
apprehenſam eius dextram ab ictu diuer-
tiſſet. Non dubium quin irritatis utrinq;
animis, ex uerbis ad uerbera, uulneraq; de-
ueniendum fuerit, niſi interuenientes ſenio-

res & ſaniores uiri, utrunq; regem furore ebrium, in ſuas ædes reduxiſſent.

Poſtridie cum ambarum partiũ ſtudioſi conueniſſent, maxima apud omnes de pridiana contentione diſputatio habebatur. Maior pars & iuniores præcipue, mirum in modum fremere. Terentius qui tunc ibi aderat, cum ſuaderet nihil præcipitata ſententia fieri debere, & omnia prius conſilio quam armis ſapientem experiri oportere, tantus nihilominus fuit omniũ nominum cum ſuo Rege ad arma conſenſus, ut in eam itum ſit ſententiam, omnibus uerbis continuo bellum indici debere.

Sequentis diei acta commemorat.

Miſſo igitur Tubicine ad Regem Amo, bellum manifeſtũ confidentiſſimis animis denunciarunt. Nec ſaniora quidem apud uerborum Regem agitabantur conſilia, ad quem conuenientes ſuę partis ordines omnes, longa diſceptatione agebatur, de retinenda in Grammaticæ regno Verborum dignitate, deq; nominũ præſumptione deprimenda. Interim ſuperueniens Poetę Regis nuncius, de bello, quæ ſibi mandata fuerant, diligenter expoſuit. Enimuero leto ſe animo accipere illis reſpondẽtibus, ad belli cogitationes uerſi ſunt omnium animi.

Verborũ Regi bellum indicitur.

Miſit itaq; uerborum Rex tibicines

Legatio Regis uerborum. & nuncios ſuos ad omnes nationes & gentes, quæ ſuo parebant imperio, iuſſitq; ut cuncti, armis idonei, ad conſtitutum diem adeſſent.

Aduerbia localia, interrogatiua enumerat cum ſuis reſponſiuis. Omnium autem primus adfuit Aduerbiorum dux Quando, cum centurionibus ſex, uidelicet Quo, Vbi, Qua & Vnde, Quorſum & Quouſq;. Quos ſequebantur manipulares ſui, Sub primo quidem hi erant, Huc, illuc, Iſtuc, intro, foras, alio, nequo, aliquo, ſiquo, illo & eo. Sub ſecundo,

Quo.

Vbi. Hic, illic, iſtic, intus, foris, ibi, ibidem, ſicubi, necubi, alicubi, alias, alibi, uſquam & nuſquam. Sub tertio, Hac, illac, iſtac, nequa, ſiqua. Sub quarto, Hinc, illinc, iſtinc, inde,

Qua. Vnde.

Quorſum. alicunde, cœlitus, funditus. Sub quinto, Horſum, illorſum, introrſum, extrorſum,

Quouſq;. dextrorſum, ſiniſtrorſum, aliorſum, retrorſum, ſurſum & deorſum. Sub ſexto, Hactenus, hucuſq;, eouſq;, uſquemodo, uſq; nunc. Sextus centurio ſignum ferebat manu propria, ibatq; medius omnium, ita ut duo præcederent ordines, ipſe ſequeretur, tres clauderent agmen. Multa alia aduerbia antecurrebant. Quædam procedentium acierum tegebant latera, illa itinera explorabant. Hæc curabant ne ordines interrumperentur, quorum nomina hæc ſunt,

unt, Peregre, pone, ſuper, ſupra, intra, extra, citra, ultra, cum alijs pluribus.

Venere poſt hæc alia Aduerbia, qualitatis, quantitatis & numeri, cum quibus aderant Aduerbia iurandi, Edepol, Ecaſtor, mehercle, & profecto. Item uocandi, ut heus & o. Reſpondendi ut hem. Ridendi ut ha ha. Negandi ut minime, nequaquam, qui nequaquam, licet ſtrenuus in bello eſſet, & diu exercitatus, nihilominus omnium mendaciſſimus habebatur. a Omnia hæc aduerbia triplici muniebantur armatura, ferebantq́ pro ſcuto, ſpeciem, pro lorica, ſignificationem, pro enſe, figuram.

Aliarũ ſignificationum aduerbia recenſet.

Ridiculum interſerit de Aduerbio Nequaquam.

a Accidentia Aduerbiorum explicat.

b Multæ aliæ notationes Verborum uenere in auxilium regis ſui, uidelicet, natio Inchoatiua, Frequentatiua, Meditatiua, Deſideratiua, Imitatiua & Diminutiua, cum copijs non ſpernendis. c Adſuere etiam fortiſſimi ſatrapæ Anomali, qui late dominabantur in confinibus Grammaticę, bellicoſiſſimi quidem, ſed qui nullo poſſent contineri ordine, ſcilicet, Sum, uolo, fero, & edo, quibus conceſſum fuit a rege, ut in quocunq́ uellent caſtrorum loco, ſua figerent tabernacula, modo inter milites nullum concirent tumultum.

b Enumeratis aduerbijs, nunc auxiliarem turbam uerborum explicat.

c Ingenioſe Anomala uerba deſcribit.

Defectiua uerba enumerat.

Post hos aduenit natio uerborū Defectiua, pulcherrime per turmas ordinata, scilicet, Memini, noui, cœpi & odi. Item Vale, aue, salue, aio, inquam, faxo, cedo, omnes armati & ad pugnam presentissimis animis præparati, Quos sequebantur omnia uerba actiua, uestita in o, & passiua in or, Neutra quoq; cum Deponentibus & Communibus & Impersonalibus, Erantq; armata generibus, temporibus, modis, speciebus, figuris, personis & numeris.

Quintuplicia uerborū genera adfert.

Accidentia uerborum enumerat.

Topographia est castrorum regis Amo.

Congregato huiusmodi exercitu, rex Amo omnes copias deduxit in latissimos campos coniunctionum, in loco quodam, qui dicitur copula, Ibiq; castra metatus est, iuxta flumen disiunctiuarum nomine Siue, Diuisitq; omnia sua uerba in quatuor coniugationes, unicuiq; tribuens in castris proprium locum, exceptis quibusdā familiaribus uerbis, quibus iniunctū fuit, ut sarcinas ferrent Infinitiuorum, ut sunt, incipit, desinit, debet, uult, potest, iubet, audet, nititur, tentat & dignatur. Vltimo omniū uenere in castra quædam uerba magnę authoritatis, ut, pluit, ningit, fulgurat, tonat, fulminat, coruscat, diescit, noctescit, lucescit, aduesperascit, trahētia post se cohortes fortissimorū militū suorū, sed & Gerundia cum Supinis,

Coniugationes uerborū enumerat.

Verba exemptæ actionis recenset.

relictis

relictis nominibus, tranfugere ad Verba.

Audiens uero nominũ rex Poeta, quanta contra ſe preparaſſent aduerſarij ſui, ueritus ne ſubita ui aliqua ingruente, opprimeretur, ſi imparatus tantarum uirium impetum expectaret, omnibus imperio ſuo ſubditis indixit, ut quamprimum fieri poſſet, armati & inſtructi pro uiribus adeſſent. In cuius auxilium, utpote propinquiores, primi adfuere Pronominũ duces, Ego, Tu, Sui. Conſanguinei ipſius regis, & ex eodem ſanguine procreati. Meus, tuus, ſuus, noſter, ueſter, noſtras & ueſtras. Item, Ille, ipſe, iſte, hic, quis, qui. Omnia autem Pronomina diuiſa erunt in cuneos, alia erant Primitiua, alia Deriuatiua, alia Relatiua, quædam Poſſeſſiua, quædam Gentilia.

Enumeratis copijs uerborum, auxiliarem nominum turbã commemorat.

Eleganter numerum Pronominũ inſinuat.

Venere inſuper tres articuli pugnaciſſimi & longo belli uſu exercitati, hic hæc & hoc. Omnia hæc Pronomina, ſpeciebus, generibus, numeris, figuris, perſonis & caſibus armabantur, & diuiſa erant in quatuor declinationes. Duces Relatiuorum, Quis, Qui, Quæ, Qua, Quod, Quid, Referendarij erant generales regis nominum in ſuo regno, cum quibus fuere omnia Relatiua ſubſtantiæ, diſtincta in duas turmas, identitatis & diuerſitatis. In prima numerabantur, Tuus, ſuus, ipſe, ſui,

Articulos enumerat.

Accidentia Pronominum explicat.

Varia Relatiua adducit.

Ille & idem. In secunda cetera, alius, reliquus, alter. Princeps Relatiuorum accidentium erat Qualis, cum quo militabant quantus, quot, quotuplus, cuiates &c.

Mira ingenij industria Præpositiones enumerat, diuidens eas in tres turmas.

Venit etiam Præpositionum Regina Ad, cum qua erant ab & in, coniunctæ nominum casibus, Ducebantq; secum tres phalanges strenuorum militum. In prima erant Apud, Ante, Aduersus, Cis, Citra, Circiter, Circum, Circa, Contra, Erga, Extra, Inter, Intra, Infra, Iuxta, Ob, Pone, Penes, Per, Prope, Propter, Post, Præter, Supra, Secundum, secus, trans, ultra, usq;, Versus. Omnes seruientes accusatiuo casui. In secunda fuere A, Abs, Cum, Coram, Clam, De, E, Ex, Pro, Præ, Palam, Sine, Absq;, Tenus. Omnes seruientes ablatiuo casui. In Tertia erant, In, Sub, Super, Subter, quæ seruiebant utriq; casui. Militabant & hic Præpositiones, Di, Dis, Re, Se, An, Con, Eratq; eorum proprium officium, compositionem facere, in usum militum. Nam tunc dies quadragesimæ erant.

Præpositiones accusatiui casus.

Ablatiui.

Vtriusq;.

Inseparabiles.

Varia nomina enumerat.

Atqui omnia nomina in suas acies distributa, pulcherrimo ordine procedebant, scilicet, Propria, Appellatiua, Substantiua, Adiectiua. Post quæ Comparatiua & Superlatiua,

perlatiua, Heteroclita, Pratronimica, Posſessiua, Denominatiua, & Numeralia, diſtinguebanturq́ in quinq́ declinationes, ſcilicet, Primam, Secundam, Tertiā, Quartam & Quintam, quorum arma erant, Species, genera, numeri, figuræ & caſus.

Acciden tia nominum recenſet.

His igitur omnibus in unum coactis, Rex nominum Poeta copias & ipſe ſuas deduxit in eandem planitiem Coniunctionum. Poſuitq́ caſtra ab altera parte prædicti fluminis Siue, ita, ut tantos exercitus unicus diuideret alueus fluminis, Vnde & factum eſt, ut inter aquantes, non leuia interdum prælia inirentur. Nunquam tamen totis copiis in aciem deſcenſum eſt, prohibentibus id utriuſq́ partis regibus, quoniam necdum ad pugnam neceſſaria omnia parata intelligebant.

Deſcriptio caſtrorum regis Poetæ.

Satagebat uterq́ regum Participium in ſuas partes trahere. Erat uero Participiū in tota Grammaticæ prouintia maximæ authoritatis, & poſt reges, dignitate & potentia primius, Qui in quamcunq́ partem cum ſuis uiribus inclinaſſet, haud dubie uictoriam ſecum trahere poſſe uidebatur. Quapropter non tam Verbum quam Nomen, ut hunc ſibi adiungeret, nihil intentatum prætermittebat.

Vterq́ regū Participiū in ſuas partes trahere nitebatur.

Præoccu-

Epiſtola regis nominum ad Participium.

Præoccupans autem Nominum rex Poeta, huiuſmodi ad illum literas dedit. Non arbitror te præterire, frater mi, quanta inſolentia, quo animi tumore contra me nominumq; dignitatem inſurrexerit Verborum rex Amo, quaue temeritate conficiendæ orationis primas partes ſibi uſurpare præſumat. Propter quod, licet inuiti, arma ſumere, & copias cogere coacti ſumus, ut illius contuſa ſuperbia, auctoritatem noſtram illibatam conſeruare ualeamus. Enimuero, cum optime ſcias quantum nominũ gentibus debeas, quæue ab illis beneficia acceperis, feceris pietate & fide tua dignũ opus, ſi communem rem, communes ſpes, nobiſcum protecturus, cum tuis te legionibus nobis adiunxeris. Nam euerſo nominum imperio, nihil eſt quod in Grammaticæ ſolo tutũ tibi poſſis arbitrari. Vale, & quantum potes tuum feſtina aduentum.

Epiſtola regis Verborum ad Participium,

Scripſit uero & rex Amo ad Participium in hæc uerba: Non me latet Chariſſime amice, ſollicitari te maxima inſtantia ab aduerſarijs noſtris, ut contra nos bellum geſturus ſecum in campum deſcendas, Et licet pro tua prudentia nihil temere te geſturum confidamus, neceſſarium tamen duximus admonere & hortari te, ut mente reputes, quæ a nobis habeas commoda,

Quanta ex uerbis dignitati tuæ fiat adie-ctio. Et licet minutula quædã a nominibus accepiſſe uidearis, ampliora tamen ſunt, quę tibi a nobis tribuuntur. Iuſtius itaq; feceris, ſi ad fœlicia hæc noſtra perueneris caſtra. Nam nec ueriſimile eſt, ſi ſuccubuerimus, ipſos hoſtes a rebus tuis temperaturos, quin uictricia (quod Deus auertat) in te conuertant arma, quo ſoli tandem in omni Grammaticæ ſolo pro effrenata animi libidine graſſari queant, Vale.

Ambarũ igitur partium lectis literis, cogitabat participiũ neutri ſe parti adhærere poſſe, ſine grandi rerum ſuarum pernicie. Contra, ſi ſe medium gerat, uel amborum ſeruare gratiam, uel quod magis deſtinabat animo, utriuſq; res bellorũ cladibus ita affligi poſſe penſabat, ut illis depreſſis, regno Grammaticæ ſine controuerſia potiretur. Verũ diſſimulandas huiuſmodi cogitationes cenſebat, ducendoſq; utroſq; uerbis, quoad certaminũ euentũ poſſet inſpicere.

Participiũ licet neutri adhærere uoluerit, inſidias tamen parabat, ut oppreſſis regibus ipſe regno potiretur.

Reſcripſit itaq; utriſq; in hæc uerba: Accepi literas ueſtras, illuſtriſſimi Reges, eaſq; non ſine ingenti animi dolore perlegi, audiens inter adeo coniunctos principes, tanta exorta diſſidia, ut contineri minime poſſitis, quin Grammaticæ tam celebre imperium, & propria regna cruentiſ-

Epiſtola Participij ad utrunq; regem, Quos acriter caſtigat aliud tamen animo præ ſe fert.

ſimo

ſimo bello ſitis euerſuri. Quæ uos occu-
pant intemperiæ? Vnde ea mentium alie-
natio? Per immortalem Deum, quo pro-
gredimini? Paululum cogitate, quantum
letabuntur aduerſarij ueſtri ignorantiæ &
barbariſmorum incompoſiti populi, intu-
entes hoſtium ſuorum uires, mutuis diſſi-
dijs lacerari. Adiuro uos per deos omnes,
ſuperos, medios & infimos, regredimini,
abſtinete funeſtis armis, ne damnabili do-
minandi libidine pulcherrimam totius or-
bis prouinciam tumultibus & cladibus in-
uoluatis. Atqui, ſi ita in fatis fuerit, ſi omni-
no decretum eſt uobis bello decernere,
meum erit nulli ueſtrum adhærere. Partem
quippe iuriſdictionis meæ capio a uerbo,
partem a nomine, Et cum utriqꝫ multum
debeam, utrumqꝫ comeatu, alijſqꝫ ad ui-
ctum neceſſarijs rebus, quantum potero,
adiuuabo. Abſtinebo autem armis, tan-
tumqꝫ ad id meas cogam copias, ne in hac
bellorum licentia fines imperij mei aliqua-
tenus poſſint deuaſtari. Dent uobis Dij ut
ſaniora cogitetis, Valete.

Verſutiã Participij deſcribit.

Licet uero Participium hæc reſcripſe-
rit, alebat nihilominus uerſipellis & uafer
quibus poterat modis, regum diſcordias,
concitabatqꝫ occultis literis, utriuſqꝫ gentis
animos

animos ad pugnam, ſperans ex eorum internitione, facile ſibi aditum ad totius Grammaticæ imperium poſſe parari.

Dieq́; quo milites ſui ad ſe conuenirent, indicto, non contemnendas & ipſe copias aggregauit. Adfuere in primis deſinentia in Ans, ens, tus, ſus, xus, rus, & dus, cum nominibus uerbalibus in Tor, trix, & ſimilia, Quæ incolebant loca uicina Verbo & Nomini, Participio ſe adiunxere. Sed & Gerundia & Supina, ut ciuilia bella declinantia, ad Participium transfugere.

Terminationes Participiorum enumerat.

Nomina uerbalia adfert.

Rebus hoc pacto diſpoſitis, quo ſe utriſq́; gratum exhiberet, deſtinauit utriq́; munera pretij non exigui, Et uerbo quidem primo miſit illa Neutropaſſiua, Gaudeo, Soleo, Audeo, Fio, Prandeo, Cœno, Iuro, Titubo, Placeo, Nubo, Careo, Mœreo, Taceo, & Quieſco. Nominum autem Regi dedit, deſinentia in Tor, & Trix, miſit etiam pro pedamento exercitus uerbo, plauſtra centum præteritorum, præſentium & futurorum, Camelos mille figurarum ſimplicium & compoſitarum. Nomini uero per flumen Siue, tranſmiſit decem onerarias naues caſuum nominatiuorum & genitiuorum, Et totidem numerorum ſingularium

Quid ſuffragij Participium utriq́; regi fecerit recenſet.

Accidentia Participiorum ingenioſe enumerat.

gularium & pluralium, Multaq; alia genera, Maſculina, Fœminina, Neutra, Communia, & Omnis, Quibus peractis, continebat ſe cum legionibus ſuis intra proprios confines, expectans, quonam inclinaret fortuna. At bellicoſi reges, cum omnia abunde præparaſſent, nihil cogitabant aliud, quam ut ex præclara aliqua re belli initia ordirentur.

Belle Vocales quinq; enumerat, quarum duę uerbis, tres nominibus accommodantur, preſertim in Cremẽto.

Accidit autem, ut ex nobilioribus ciuitatibus totius Grammaticæ, duæ furto interciperentur a uerborum Rege, uidelicet A & V, Quod audiens rex Poeta, eiſdem artibus, tres alias occupauit, E, I, & O. Reliquæ ciuitates cautius uigilantes, ſua ſeruata libertate, utriſq; ſe communes exhibuere, Quorum nomina ſunt b, c, d, f, g, l, m, n, p, q, r, ſ, t, x, & z, quibus omnes Grammaticæ neruos conſtare certiſſimum erat. De Diphthongis binæ cuilibet regum datæ ſunt, ut tubicinum officium exercerent. Sequebantur inſuper utraq; caſtra mulierculæ quædam mimæ, uarijs affectibus militum mentes afficientes. Earum quædam flebant & lamentabantur Grammaticæ communem ſtragem, quam imminere proſpiciebant, ut, Oh, Ah, Heu & Hei. Aliæ indignabantur & carpebant

Diphthongos enumerat, quarum duę ſcribuntur & proferũtur, duæ ſcribũtur & non proferũtur.

regum

regum discordias, ut, uah, proh, ue, attat. Pleræq; admirabantur inter tam coniunctas personas ea orta esse dissidia, ut, Papæ. Sed & quædam ob mentis leuitatem gaudebant, hortabanturq; milites in prelium, ut, Eia, Euax.

Interiectiones diuersarũ significationũ adducit.

Cæterum omnibus ad pugnam instructis, uisum est uerborum regi, quo ciuiles clades quantum in se esset, declinaret, honestaretq; aliqualiter factum suum, Nominum Regi huiusmodi Epistolam scribere. Intelligere potuisti O Poeta, quam paratus, quam robustus tecum certaturus in campum descenderim, nec ignarus es, eas tibi minime adesse uires, ut legionum mearum impetum possis expectare, Tuis prudenter consules rebus, si mihi cedens, tuis te continueris. Quod si insanire pergis, statq; sententia ferro decernendi, die tertia, omnibus copijs tecum congressurus in campum descendam.

Deductis in cãpum aciebus, uerborũ rex ad nominũ regẽ Epistolã mittit, in qua diẽ certaminis pandit.

Has literas, cum Nominum regi dedissent tubicines Au & Eu, ex Consiliariorum suorum sententia, ita & ipse respondit. Semper tibi uerborũ est plusquam satis O Amo, nec nouum est, quod uerbositate tua audientium aures obtundas. Iactas tu pug-

Regis nominum responsio, acerbam castigationem uerborum regis continens. Epistola.

tu pugnaces exercitus & tuos terribiles apparatus, quasi nos pumiliones locustasue nobiscum habeamus, Possessio tibi parua fuit semper in oratione, Et nunc eo te impulit tua insania, ut effugere nequeas, Quin male parta, peius gesta, pessime retenta hac tua regni portione iustis armis eijciare. Et ut scias quanti tuas inimicitias faciamus, tubicines nostri Ae & Oe nomine nostro nudatos tibi lumbos porrigent, Si ut uelim ualeas, extremum ualeas.

Latrocinia quæ in bello fieri solent describit.

Huiusmodi literis irritatis utrincꝫ animis futuri prelij diem ardentissime cuncti expectabant. Creuerat interea ex temporum occasione (ut fit) facinorosorum licencentia, exieratcꝫ latrunculorum non spernenda manus, quæ omnem Grammaticæ prouinciam prædabantur, obsidentes itinerantes, aut alios in utracꝫ castra commeatum ferentes. Quapropter crescente indies apud utruncꝫ exercitum annonæ inopia, intellecta eius rei causa, de utriusqꝫ regis consensu, Missi sunt duces quidam peritissimi, cum militum oportuna manu, ut uel captos latrones interficerent, Vel fugatos omni Grammatica procul expellerent, Qui ad ea peruenientes loca, circumdato a militibus quodam saltu, in quo plerosqꝫ ex

Bellorum incommoda recenset, quæ sũt Annonæ inopia, rei domesticæ negligentia, bellantium inter se iugis contentio et interitus.

illis latere compererant, Omnes ad unum intercepere, inter quos fuit quidam nomine Catholicon, qui grandem aſinum uocabulis græcis, latiniſq; confuſe permixtis onuſtum in Italiam agebat. Et cæteros quidem cum laqueo necaſſent, hunc ſolum uiuum cum ſuo aſino in caſtra duxere, qui tormentis coactus, confeſſus eſt ſe omnia uocabula in Grammaticæ terris furto ſurripuiſſe. Cum uero eum quis Græce interrogaſſet, ingenueq; reſpondiſſet ſe Græce nihil ſcire, latine parum. Quid ergo (inquiunt iudices) Græca tecum defers uocabula, quæ non intelligis? ad quæ ille. Tanta apud noſtros eſt imperitia, ut etiam ſi barbare loquar facile illis perſuadeam me Atticæ eloquentiæ angulos omnes penetraſſe. Riſere uehementer adſtantes cuncti, hoc audito, Et me hercle, inquiunt, quando tam faciles auditores habes, quæ tua ſunt, aut alias eorum domini non comparebunt, tecum ad illos ferens ibis incolumis. Quæ uero certum dominum habere dinoſcentur, ea ut reſtituas, dignum iudicamus.

Somniabundum Catholicon intelligit, qui latina grę cis & gręca latinis immiſcuit, omnemq; barbariem induxit.

Facta igitur diligenti inquiſitione, omnia ferme Græca Iſidoro, cuius fuerant, reſtituere, cætera latinis ut aſportaret permittentes,

tentes, illum dimiſere cum ſuo aſino, Iam leuius incedente, iubentes nihilominus, ne unquam, niſi inter imperitos & indoctos auditores ſuos, Grammaticum ſe profiteri auderet.

Priſcianus omnium fere Grammaticorum primus a barbaris immunis nõ erat.

Priſcianus, uir præſtantiſſimus, & in omni Grammatica apprime honoratus, cum egreferens ciuilibus bellis Grammaticam deuaſtari, ſeditiones ſedaturus, in caſtra feſtinus pergeret, a latronibus, Catholicon & ſocijs, captus, ſpoliatus ac fuſtibus pulſatus, tale uulnus in caput accepit, ut nullo unquam medicorum ſtudio curari potuerit. Ex his, non multo poſt, captus fuit quidam, qui ſe falſo Hiſtoriographum publice profitebatur, congeſſeratq; innumeras, in uolumen quoddam, ineptias, Atq; eum librum ſupplementum Chronicarum appellauerat, quem quæſtionibus omnia furta fateri coactum, in Ignorantiæ terras perpetuo relegarunt.

Taxat Authorẽ illum qui ſupplementum Chronicarũ ſcripſit, Et multas ineptias cõgeſſit.

Pugnam Anomalorum & Nominũ deſcribit. Ceter.

Dum hæc agerentur, egreſſi ex uerborum caſtris quidam ex genere Anomalorum, uidelicet, Sum, Volo, & Fero, cum cohortibus tribus, intercepere unum ex centurionibus nominum, dictum Ceter, qui erat de genere relatiuorum, Latebatq; cum manipu-

manipularibus ſuis in quadam ſpelunca, poſita in biuio coniunctionum, Quod & Cum. Ipſumq; cum omnibus ſuis ſingularibus trucidauerunt. Plurales uero in tali diſcrimine conſtitutæ, cum ſe Paſquillo Romano, grandem Cereum oblaturos uoto obligaſſent, eius ſancti meritis præter omnem opinionem incolumes euaſere.

Paſquillus imago eſt Romę in parione ſub ædibus cardinalis Neapolitani.

Quod cum Poetæ Regi nuncium fuiſſet, iratus eſt uehementer, tulitq; egerrime, quod talem Centurionem amiſiſſet. Erat quippe is Ceter fortitudine inſignis, audacia celebris, & militaris rei peritia nulli ſecundus. Obſeruabat igitur omni ſtudio, ſi quo pacto acceptum damnum bene cumulatum, hoſtibus poſſet retribuere. Verum fortuna, quæ cum in omnibus rebus plurimum poteſt, tum in bello plane dominatur, optimam præbuit occaſionem. Nam eiſdem diebus, ab leuis armaturæ militibus nominum, captiui in caſtra adducti ſunt complures, ex uerborum legionarijs, inter quos erant ex imperatiuorum genere, Dici, duce, face & fere, quibus ignominiæ cauſa, poſteriores ueſtium partes præcidi iuſſit rex Poeta, ita ut nudas nates conſpicuas gererent. Et dimiſſi, uocati ſunt in poſterum, Dic, duc, fac, & fer.

Iacturam militis Ceter, hodie in belli tumultibus omnes fere deplorant.

Quo pacto ſincopata ſint hæc uerba, duco, dico, explicat.

Adducit quædã uerba simplicia inusitata, quorum tempora tamen recipiunt eorum composita.

Fuo & spitio similiter captos necari iussit, quorum bona a uerborum rege accepere eorum per rectam lineam legittimi descendentes, inter quos Futurus, & Fui cum aliis a fuo oriundis, Et a spicio Conspicio & despicio, cæterisq; a Spicio descendentibus.

Commune malũ belli est Coniuratio, Conspiratio, & Proditio.

Enumerat uerba habentia geminata preterita.

Detecta est interim in castris uerborum grandis proditio, Coniurauerãt enim quidam monstrosi milites, de genere præteritorum perfectorum, quibus bina erant capita, moliebanturq; insidias uerborum regi, qui capti conuictiq;, damnati sunt per duellionis, siue crimine læsæ maiestatis. Nomina eorum fuere, Momordi, Cecidi, Cucurri, Pepedi, Cecini, Peperi, Spospondi, Tutudi, Pepuli & Fefelli, quibus iussu regis in Præsenti tempore unum caput abscisum fuit, Et ubi prius dicebantur Momordeo, Cucurro, &c. postmodum uocabantur Mordeo, Curro, &c.

In Futurũ pugnę indicium uexillũ e summo castrorũ loco ex-

Adueniente demum pugnæ die, uterque rex in eminentiore castrorum loco pallium rubrum poni iussit, quo milites admoniti futuri prelii, curarent corpora, præpararentq; arma ac reliqua in hoc opus necessaria. Postridie, summo mane, pransis

militibus,

militibus, ex omni parte copiæ ſummo hiberi ſo=
ſilentio in campum deductæ ſunt, Expli= let, quo
catiſq; ordinibus, ſuos quiſq;, ut uiriliter milites
agerent, efficaci oratione excitabat, quam= ad arma
uis minime opus erat, per ſe ſatis accenſos prouo=
uerbis accendere, quin ipſi ultro criſpantes centur.
tela furibundi ineundi prelij ſignum expe=
tebant. Poſtquam id actum eſt, Tubæ
utrinq; canunt, Contra conſonat terra,
Clamorem utrinq; efferunt, Imperator
utrinq; hinc & illinc Ioui uota ſuſcipere,
hortari exercitum pro ſe quiſq;, Id quod
quiſq; poteſt & ualet edit, ferro ferit, tela
frangunt, boat Cœlum fremitu uirum, ca=
dunt uulnerum ui uiri utrinq; multi.

Bellum Grammaticale deſcribit.

Videre erat inter cæteros Defectiua
uerba pugnantia cum nominibus Hetero=
clitis, Et hæc quidem ſuis caſibus & gene=
ribus numeriſq; pluralibus acriter ferie=
bant aduerſarios. Illi uero audacter reſi=
ſtebant, repercutiebantq; nomina Hetero=
clita modis & temporibus, confringe=
bantq; eorum Numeros & Genera ſuis
coniugationibus, Ex quibus Aio ſingulari
utens audacia, duorum nominum Hetero=
clitorum impetum diu ſuſtinuit, Verum
cum reſiſtere non potuiſſet, ſpoliatum fuit

Duellum uerborū defecti= uorum et nominū Hetero= clitorum comme= morat.

multis personis, modis, temporibus & numeris. Remanseruntque illi ex omnibus suis hi tantum, Aio, ais, ait, aiunt, aiebam, aiebas, aiebat, aiebant, cætera hostium gladijs cecidere.

Bellum tam horrendũ fuisse prædicat, ut præ clamoribus terręmotũ, eo tẽpore factũ non senserint.

Pugnantibus hoc pacto utrisque legionibus, adque adeo simul permixtis, ut uix hostes a socijs possent discernere, Tantus fuit omnium in prelium ardor, Tanta animorum intentio, ut cum eadem hora terręmotus terribilis fuerit, & in ea prouincia uicinas urbes prostrauerit, Nullus tamen eorum id senserit. a Obscurabatur sol multitudine sagittarum, numerorum Singularium & Pluralium, obtundebantur aures omnium clamoribus figurarum compositarum & decompositarum, uulnerabantur innumeri iaculis specierũ primitiuæ & deriuatiuæ. Sed & tubicines utriusque partis terribili taratantara concinentes, militum animos in pugnam, mirum in modum incendebant. Mulierculæ quoque mimæ interiectiones scilicet, pugnantium ordines circumeuntes, cuncta suis affectibus perturbabant. Ex quibus frequentius audiebantur gementes illæ, Heu & hei, Oh oh, ah, ue. Atrox prelium fuit, & nisi coorta subito tempestate, ingens superueniens aquarum

a Ingeniose accidentia partium enumerat.

Interiectiones recenset.

aquarum uis, pugnam diremisset, actum sane fuisset, de uniuersis Grammaticæ uiribus. Tanta namq; erat omnium in mutuam perniciem rabies, ut ingruente imbre ac signo receptui dato, uix tamen atq; ægre in castra reduci potuerint. Ambiguitas fuit maxima, penes quos eius pugnæ uictoria staret, Ingens utrinq; clades, Ingens cædes, ingens apud utrosq; iactura, nec facile fuerit amborum detrimenta sermone complecti.

Miro ingenio bellũ diremptũ fuisse scribit pluuijs & tempestatibus exortis.

In primis, ex parte uerborum, Verbum Defectiuum Infit, amisit omnes ab eo descendentes, Omnia genera, tempora, modos, personas & numeros. Ipseq; singulari Dei munere (quoniam in periculo positus, uouerat se nunquam regionem aliquam ingressurum) saluus euasit, Sed tanto ex eo casu terrore perculsus fuit, ut postmodum in Grammaticæ regno prodire in publicum raro sit uisus.

Iacturam belli exprimit, indicans quid cuiq; regi sit ablatum.

Forem, spoliatus fuit omnibus suis rebus, præter forem, foret, & fore.

Forem.

Aue, Salue, Vale, de genere Imperatiuorum grandem commilitonum suorum stragem accepere, paucis conseruatis, qui & nunc comparent, alios amisere.

Aue. Salue. Vale.

Faxo,

Faxo. Faxo, ex eadem gente actiuorum, cum omnibus suis manipularibus, circa se trucidatis, cum tribus tantum, uidelicet, faxis, faxit & faxint, fuga euasit.

Inquio. Inquio de genere neutrorum conseruauit, Inquis, inquit, inquiūt, inquam, inquies, inquiet, inquient, Reliquos bellum absumpsit. Inquiens cum in castris participiorum esset, periculo non interfuit.

Apage. Apage & Apagate, cunctis commilitonibus amissis, soli euasere.

Diet. Diet uniuersos socios amisit, præter diescit.

Facio. Facio, orbatus fuit filio suo facior, qui tamen priusquam expiraret, militari testamento hæredem instituit, fio.

Posco, Disco, Metuo, Timeo. Posco, Disco, Metuo, Timeo, Renuo, Respuo, Compesco, Vrgeo, omnes de genere actiuorum, perdidere sua supina. Occasum, beneficio noctis, saluus euasit.

Cupio, Peto, Quæro, Arcesso. Nonnulla uerba quæ amiserant Præterita sua Tertiæ coniugationis, in supplementum accepere, postmodum Præterita Quartæ coniugationis. In quorum numero fuere, Cupio, Peto, Quæro, Arcesso & Lacesso. Quædam amissis futuris in am,

ne futu-

ne futurorum omnino abijcerent spem, Emerunt in nundinis Recatanensibus, alia futura in bo, ut, Eo, queo, & Veneo. Recanetū urbs Italiæ ad mare Adriaticū sita.

Omnia uerba splendoris, spoliata sunt supinis, inter quæ Luceo, Fulgeo, Splendeo, & similia. Fulcio singulari usus audacia excussit periculum, & retinuit suum fultum. Fulgeo, Splendeo. Fulcio.

Posteaquam ea enumerauimus, quibus aduersi aliquid euenit, minime æquum fuerit carere laudibus illa uerba, quæ, re strenue acta, uel ex hostium spolijs, uel sui regis munere, ad priorem statum aliquid addidere. Inter cætera eminent, cœnatus, iuratus, mœstus, nuptus & pransus, quibus ultra propria præterita uocis actiuæ, accessere etiam præterita uocis passiuæ. Postquam recensuit uerba quibus aliquid ablatum est. Nunc ea enumerat quibus aliquid accreuit.

Redimo duobus auctus est sensibus. Possidet enim ea hora tria significata, uidelicet Emere, Liberare & emendare. Redimo

Explicat, ultra proprium sensum, qui est, extendere siue emittere, obtinuit, ut, explanaret, ostenderet, extraheret & exhiberet. Explico.

Præsto multos accepit sensus, scilicet Præsto.
concedere,

concedere, tribuere, beneficium dare, perſoluere, excellere & ſuperare.

Haurio. Haurio maiore ditatus eſt preda. Significat enim accipere, audire, extrahere, aſpicere, auide ſumere, uulnerare, tenere, defatigare, uacuare, luere & conſummare.

Paſco. Paſco geminos accepit intellectus, comedere & alios alere.

Vaco. Vaco, licet minime ſe prelio immiſcuerit. Nam (ut apud Plautum ait Soſia) cum pugnabant maxime, fugiebat maxime, Fortuna tamen quæ & deſides plerũq; coronat, illius ignauiam pinguioribus exuuijs uoluit decorare. Fugientes enim ex pugna hoſtium, quoſdam conſpicatus, tabernacula exiliens intercepit, quibus poſtea grandi pecunia ſe redimentibus, ſex ſibi ultra priorem ſenſus acquiſiuit, ſcilicet operam dare ſiue intendere, Ceſſare ſiue in ocio eſſe, inſeruire, ocioſum eſſe, carere & uacuum eſſe.

Studeo. Studeo, tria lucratus eſt ſignificata, fauere, operam dare, & conari.

Pango. Pango, tres ſenſus accepit, ſcilicet Canere, & tunc Præteritum habet Panxi. Paciſci, tunc habet Pepegi. Coniungere, tunc habet Pegi.

Sapio, ex ea die binos tenet ſenſus, ſcire & ſaporem reddere. Sapio.

Fero, ex Anomalis, multis auctus eſt ſenſibus. Significat enim portare, pati ſiue ſuſtinere, ducere, dirigere, dicere, nominare, dare, exhibere, concupiſcere, extollere, gignere, afferre, auferre, recipere, aſſequi. Fero.

Confiteor triplicem accepit intellectum, ſcilicet laudare, purgare, & manifeſtare, ſiue affirmare. Confiteor.

Supero, ob illius eximiam inter omnia uerba potentiam, dati ſunt ſex ſenſus, ſcilicet, ſupergredi, uincere, ſuperabundare, ſuperuenire ſiue ſuperſtitem eſſe, reſtare & occidere. Supero.

Fuere quoq; uerba quædam, quæ amiſſis proprijs præteritis, acceperunt poſtea a rege ſuo præterita quorundam paſſiuorum, quæ in bello ceciderant, ſcilicet, Audeo, Soleo, Gaudeo, Fio & Fido. Verba Neutropaſſiua enumerat quæ ſub uoce actiua prętęrita habent paſſiuorum.

Verba illa peſtifera & pernicioſa, aliud ſemper in lingua, aliud in corde clauſum habentia, licet nullum lucrum eo fecerint bello, tamen prætereunda non ſunt, Nec eorum reticenda arbitror nomina, ut ab illis caueant cuncti. Quoniam paſsio-

nem

Enumerat uerba, quæ ſub uoce Actiua ſignificationem habent paſſiuam.

nem continuo afferunt ſub ſpecie actionis, quorum hæc nomina, Exulo, Nubo, Veneo, uapulo. Vltimi huius inſidias, adoleſcens quiſq;, quo fuerit cautior, eo enixius declinabit, ſi ſuis recte conſultum uolet natibus.

Oſtenſa clade & fortuna uerborũ, Nunc cladem nominũ recenſet.

Cognitum eſt inter Nomina quoq; non minus quam inter uerba uariaſſe fortunam, & ut a poſitiuis incipiamus.

Et primo enumerat ea quibus aliquid ablatũ eſt eo bello.

Fuere ex illis nonnulla, quæ in comparatiuis ſuis ſauciata, medicorum diligentia aliqua fomentum accepere, uidelicet, Melior, maior, minor, dexterior, ſiniſterior, Plus, munificentior & magnificentior, Omnia irregularia & a ſecunda declinatione deſcendentia, a Sed & Pius, arduus, egregius, tenuis, & ſimilia, propria perdidere comparatiua.

a

Per magis iſta ſuũ formabunt com aratiuum.

Nomina deſinentia in r, in ſuperlatiuo amiſerunt imus, & pro ea poſtea accepe runt rimus, ut, Tener & Saluber. Quibuſdam pro ſimus, quo ſpoliati fuerant, conceſſum eſt limus, ut, humilis, facilis, agilis, gracilis, ſimilis.

Veteri datum eſt ueterrimus.

Fuere inter Arborum nomina quædam,

dam, quæ dum in prælio uiriliter agerent, de repente miraculoſe mutarunt ſexum, Et ex fœmininis facta ſunt maſculina, mirantibus omnibus qui aderant, Ex quibus erant Rubus & Oleaſter, quæ Liuius, ut monſtroſa & mali ominis, mergi, aut Grammaticæ ſolo prorſus extirpari ſuadebat. Verum rex Poeta, nimiam illius ſuperſtitionem irridens, prohibuit, inquiens, non eſſe mali ominis, fœminas in uiros mutari, quando ex malo ſexu in optimum fiat iſta conuerſio.

Pulchre oſtendit arborum noĩa eſſe fœminini ge. Exceptis his Rubus, Oleaſter, frutex.

Quibuſdam Heteroclitis nominibus, ubi cum defectiuis uerbis pugnarent, abſciſi ſunt omnes teſticuli cum pene in plurali numero, quem caſum Deus a nobis auertat. Deincepſqꝫ in eo numero, neqꝫ fœminina fuere, neqꝫ maſculina, ſed neutra, quod certe miſeratione dignum fuit. a Nomina eorum hæc ſunt, Sibilus, Auernus, Balteus, Carbaſus, Dindimus, Gargarus, Hiſmarus, Infernus, Locus, Menalus, Suparus, Tartarus, Pergamus, Supellex. Alia fœliciorem ſucceſſum ſunt ſortita. Nam cum in eodem plurali numero eſſent Neutra, cum maximo ipſorummet gaudio, continuo Maſculini generis apparuere, ut, cœlum, frenum, filum, porrum, ra-

Perſpicuũ eſt, atrox fuiſſe prælium inter Nomina Heteroclita & uerba Defectiua, quandoquidem utrinqꝫ multa deſiderantur.

a Enumerat Heteroclita genere tantum.

Porrum. Frenum.

ſtrum. Enimuero porrum & frenum, dum Romæ per emporium agonis tranſirent, reperta ibi ſua Neutra pluralia, grandi pecunia redimere, illiſq; uti maluere, Maſculino genere repudiato.

Balſamum.

Balſamum ex omnibus arborum nominibus, ſolum remanſit Neutri generis, Vnde eſt quod cum nec generare, nec parere queat, tanta illius eſt raritas, ut unico in Iudæo ſolo reperiatur, Id quod ipſa arbor ægre ferens, in lacrymis omnem ſuum fructum mœſta repoſuit.

Enumerat Heteroclita genere & declinatione.

Alia nomina Neutro plurali ſpoliata, fœmininum accepere, ut epulum, delitium. Quædam omnibus caſibus in plurali ſpoliata, deinceps mutilata & manca remanſere, Inter quæ Aer, æther, fumus, fimus, limus, mundus, pontus, ſol, ſal, ſanguis, puluis, &c. quæ omnia maſculini generis ſunt. Soles tamen apparuere aliquando, ſed cum id accidit, contra naturam fuit, & pro prodigio habitum eſt.

Enumerat Defectiua nomina maſculina ſingularia tantum.
Soles.

Enumerat Defectiua fœminina ſingularia tantum.

Similiter & fœminina nonnulla pluribus caſibus truncata ſunt, ut ſunt, fama, fames, gloria, humus, lux, labes, mors, pax, proles, lues, ſalus, ſitis, tellus, tabes, uita, indoles, ſoboles, ſenecta, iuuenta.

Quædam

Quædam alia fœminina amiſere in
:o bello omnem numerum ſingularem,
ſcilicet,argutiæ,bigæ,blanditiæ, cunæ, de=
itiæ,exequiæ,exuuiæ,excubiæ, facetiæ,ge=
ıæ, lacrymæ, latebræ, minæ, phaleræ, ha=
penæ,inſidiæ,&c.

Enume= rat Defe= ctiua fœ= min. plu ralia tan= tum.

Nonnulla Neutra toto plurali nume=
o exuta ſunt, ut, cœnum, fœnum,æuum,
ſolum, pus,& uirus &c. Inſuper alia Neu=
ra, totius ſingularis ſui numeri iacturam
ſunt paſſa, ſcilicet, Arma, caſtra, cunabula,
crepundia, exta, mœnia, magalia, paſcua,
lia, præcordia,ſponſalia,&c.

Defectiua neutra ſin= gularia tantum e= numerat. Defectiua neutra plu ralia tan= tum recen= ſet.

Et fere omnia Nomina Feſtorum,ut,
Saturnalia, Dionyſia, Bachanalia, Floralia
& Neptunalia.

Nomina ea uana, quæ ſemper plura
dicunt, & tamen unum ſolum ſignificant,
amiſſo omni ſingulari, fuga elapſa ſunt,
ſicut Venetiæ, Piſæ, Cumæ, Athenæ &
Thebæ.

Vrbium nomina pluralia tantum ex primit.

Nomina Metallorum, omnem plura=
lem numerum amiſere, ut aurum, argen=
tum, Orichalcum, Plumbum, Ferrum &
Stannum. Aes uix æra retinuit.

Metallorũ nomina plu.caren= tia recen= ſet.

Sed & oleum & frumentum, ſimilem
cladem accepere. Alia extremis ſuis mem=
bris, genitiuis ſcilicet & datiuis pluralibus
mutila=

Quæ men= ſurãtur & ponderan= tur carent plurali.

mutilata,remanſere,ut,iura, thura,ora,ma- ria & fora.

Poſtquã recenſuit noĩa, quibus aliquid ablatum eſt Nunc ea enumerat, quibus aliquid accreuit.

Sed nec omnia nomina in eo bello ia- cturam fecere. Fuere ſiquidem quam plu- ra, quæ ſpolijs hoſtium ditata, maiorem exinde authoritatem obtinuere. Ex qui- bus quædam ultra primum nominati- uum,alium etiam adepta ſunt,ut,arbor ar- bos,honor honos,labor labos,odor odos, cucumer cucumis,ciner cineris,puluer pul- uis, Quæ tamen duo ultima ambobus no- minatiuis non induuntur quottidie, Sed quod conſpicuum & ornatius eſt, & ex præda habuere, ad dies reſeruant celebrio- res & feſtiuos.

Plaga.

Plaga ultra primum ſignificatum quod uulnus ſiue percuſſionem ſignificat tres alios ſenſus accepit,uidelicet,ut pro re- te accipiatur, pro ſpacio cœli uel terræ, & pro linteo candido, quo Romanæ etiam nunc utuntur matronæ, dum in publicum prodeunt. Ops ab ea die tres ſenſus habet Nam ops terram ſignificat, ſub ope auxili- um præbet,ſub opibus diuitias.

Ops.

Gerundiorum uoces ſunt tres, di, do, dum.

Gerundia & Supina, quoniam toties transfugerant, mulctata ſunt poſt confe- ctam pacem ab utroq; rege, Orante con-

co

eos Demostene, Legesq; Solonis proferen-te, quibus statum fuerat, omnibus patriæ honoribus priuandos esse eos, qui seditio-ne in ciuitate exorta, neutri parti adhæsis-sent, quoniam priuatis fortunis, plus iusto prospicientes, publicas patriæ res despexis-se uidebantur, Et uiuebatur tunc quidem, ut plurimum in Grammaticæ terris, Atti-cis legibus. Casus igitur omnes, præter tres, gerundijs adempti sunt. Supina uero duos tantum retinuere, ægre id ferentibus uniuersis Grammaticæ incolis, carpenti-busq; maledictis non tam Solonis indiscre-ta præcepta, quam Demostenis impiam loquacitatem, Dicentibusq;, illum fascias & lanam domi reliquisse, nec gutturis morbum simulasse, quoniam a Gerundijs & Supinis non fuerat Midæ aurum, sicut ab Harpalo quondam, accipere.

Lex Solonis.

Supinorũ uoces sunt duę, um & u.

Demostenis auaritia.

Quicquid ergo in omnibus Grammaticæ terminis auctum diminutumue re-peritur, ex illo cruento, execrabili, & fune-sto bello processisse, manifestum est.

Posteaquam igitur utriusq; partis le-giones in castra reductæ sunt, desiderato-rum sauciorumq; censu habito, intellecta utrinq; clade accepta, omnes passim inge-muere

Cæsis utrinq; multis, tandẽ de pace cogitant.

muere, queſtiq; acriter ſunt, quod nimia dominandi libidine, rebus proprijs tantam cladem intuliſſent, Et pœnitentia ducti, quiq; eorum, quæ pacis ſunt, enixius cogitabat.

Oratio regis nominum.

Primum uero Rex Nominum Poeta, aduocata contione, non ſine lacrymis ita locutus perhibetur: Scire uos arbitror, commilitones mei, quam inuitus pro decore, proq; amplitudine (ut tunc arbitrabar) & nominum tuenda autoritate, contra fratres noſtros, uerborum gentem, arma ſuſceperim, quantiſq; ſatagerim modis, ut illis nobis cedentibus, ciuilia bella longius ſubmouerint. Verum cum non tam noſtra quam uerborum etiam metior damna, cum utriuſq; partis ſtrages intueor, flere magis libet quam loqui. Operæpretium fuerat reminiſci, quæ de Grecorum Romanorumq; ciuilibus odijs belliſq; ſcripſerint ciues noſtri, quantis eorum ambitionem lacerauerint probris. Profecto ea ſi in mentem ueniſſent, nunquam in tantam inſaniam a nobis proceſſum fuiſſet, nec ira & furore obcęcati, quid ageretur non intelligentes, noſtramet uiſcera proprijs manibus diſcerpſiſſemus. Sed præterita (ut ille inquit) magis reprehendi poſſunt quam corrigi,

Et melius eſt regredi, quam male cœpta ſequi. Si ferro decernere perrexerimus, ſi in finem uſq; inſanire uoluerimus, actum ſane eſt de Grammaticæ imperio, Tantaq; Ignorantiæ & Barbariſmorum genti fiet acceſſio, ut nemine obſtante, nemine eorum temeritati obuiam eunte, ubiq; ipſi pro animi libidine dominari ualeant. Quocirca, Commilitones optimi, ut utriuſq; regni utilitati conſulatur, ultro a Verborum rege pacem petendam cenſeo, ultroq; dextras porrigendas. Neq; hoc dixerim, quod labar animo, quod timore concutiar, Sed quoniam luce clarius cerno, res nominum uerborumq; non ſine mutua, ſtabili & inconcuſſa animorum concordia poſſe conſiſtere. Fungor ego officio meo, ea adducens, quæ communem ſalutem concernere minime dubito, Audacter nihilominus quod uolueritis, executurus. Vos itaq; quod facitis, deos omnes fortunare uelim.

Placuit mirum in modum, uniuerſæ contioni, non utilis minus quam oportuna ſui regis oratio. Omneſq; militum ordines ingenti ſublato clamore, ut, quod rex tam ſapienter ſuaſerat, ſine mora exequeretur, enixius petiere.

Magno omnium applauſu in regis nominũ ſententiam itum eſt.

Confecta pace eliguntur triũuiri.

Missi itaq; in Verborum castra legati, ex nominibus prudentiores, absq; aliqua difficultate, constitutis primum induciis, in hanc postremo cum uerborum rege, eiusq; proceribus, deuenere sententiam, ut scilicet tres eligerentur uiri, omnium Grammaticæ rerum periti, quorum decisioni & arbitrio utraq; pars stare deberet.

Demandatum est igitur id munus Prisciano, Seruio & Donato, cunctis approbantibus, qui partis utriusq; iuribus auditis, re inter ipsos accuratius considerata, hanc postremo sententiam protulere:

Sententia diffinitiua trium uirorum.

Quod Grammaticæ regibus, Satrapis, Ciuibus, studiosisq; uniuersis, faustum fœlixq; sit, Nos triumuiri tollendarum litium causa, constituti, omnes contentiones, maledicta, iniurias, damnaq;, quæ in hanc diem, inter Grammaticæ reges eorumq; milites interuenere, reuocamus, tollimus & obliteramus. Et si obliuioni tradi nequeant, at saltem silentio tegenda decernimus, statuimusq;, ut de cætero in conficienda oratione solenni, uterq; Grammaticæ Rex cum suis sequacibus conueniat, Verbum scilicet & Nomen, Participium Aduerbium, Præpositio, Interiectio & Coniunctio.

iunctio. In quotidiana uero & familiari oratione, ſoli, Nomen & Verbum, onus ſuſtinebunt, accerſentes in patrocinium ſuum, quos ex ſuis uolent, cæteris parcentes, ne toties citati nimis grauentur.

In oratione uolumus Nomen Verbo ſupponi, Et cum apponitur, a uerbo nomen regi debere decernimus, quantum ad caſum, quantum uero ad perſonas, & numeros, uerbum ſuppoſito cedere. Item uolumus, quod Participium reuereatur Nomen & uerbum, habeatqꝫ regimen ſui uerbi. Si uero neceſſitas urgeat, concedimus ſoli uerbo, ut in prima & ſecunda perſona, & in quibuſdam uerbis exemptæ actionis, in tertia perſona faciat orationis ſenſum, ſemper tamen ſubintelligendo nominis authoritaten, ſed non exprimendo.

Hæc itaqꝫ ſententia, partibus præſentibus lata eſt atqꝫ prouulgata, receptaqꝫ ab omnibus Grammaticæ incolis, miro omnium ordinum conſenſu. Quam etiam omnia Italiæ & Germaniæ gymnaſia approbauere. Studium uero Pariſienſe cætera recipiens, hoc ſuis prouincialibus ſpeciale reſeruauit, pronunciandi ſcilicet tam uer-

uerba quam nomina libere, & ſine aliqua ſyllabarum quantitatis diſcretione.

Poſt hæc Ignorantiæ ſtudioſos omnes, Barbariſmorumqꝫ gentem ridiculam, inuiolabili decreto omnibus Grammaticæ finibus ſubmouere, Sed tamen barbaros quorundam principum fauore protectos, non Italia modo, ſed & Germania ipſa, nũc bonarum literarum parens, uel inuita tueri perſeuerat.

Inter quos, nonnullos etiam præbendis pinguioribus honeſtatos, rudes adeo & imperitos reperias, ut ſi eos interroges, Amo quæ pars? dicturi ſint: Parla che te intendo, Vſqꝫ adeo mulas ipſas, quibus tam ſublimes uehuntur, inſcitia & obeſitate animi, ſupergrediuntur.

Prædictis inſuper arbitris, omnium conſenſu, irreuocabilis poteſtas & perpetua cenſura data eſt, grammaticulos omneis Grammaticæ corruptores ſemilatinoſqꝫ & ſemigræculos, tanquam naturæ monſtra inquirendi, puniendi, relegandi, omneqꝫ id faciendi, quod bonarum literarum cultum, augmentumqꝫ concernere animaduerterint.

FINIS.

AD AEQVVM LECTOREM M. IOHANNES FRANciscus Ripensis.

PRæceps in dubia regnandi sorte Cupido
Ceu furit, & fortes pellit ad arma uiros,
Quisq; suos statuunt aduersa parte cohortes,
Qui moueant ualida prælia sæua manu,
Tela uolant, multi læduntur, maxima morti
Turba datur, paucos uiuere fata sinunt.
Grammaticos eadem sic cogit ad arma libido
Regnandi, & Martis castra cruenta sequi,
Nominis & Verbi geritur discordia iussu,
Quisq; suo pugnat qua queat arte loco,
Multi deficiunt, redeunt sine crimine pauci,
Excellens uirtus quos superesse tulit.
Non minus ô dolor, hæc præstāt certamina dāni,
Illa dabant quamuis corpora plura neci.
Indè nocens remanet doctorum pugna uirorum,
Plurima quæ nostro tempore damna serit.
Erroris causam discas, carißime Lector,
Si cupias studijs consuluisse tuis,
Plurima cùm liber hic in eo tibi cōmoda præstet,
Hunc, moneo, uigili uolue reuolue manu.

AD

AD IUVENTUTEM DANICAM, M. IVARUS Bartholinus.

Horrida Grammatici cognoſcere bella Gradiui
Si cupis, hæc uigili uolue Iuuenta manu.
Nominis & Verbi uideas (horribile dictu)
Imperium propter, prælia ſæua Ducum.
Qui dum grammatici rupiſſent fœdera regni,
Infanda multos ſtrage dedêre neci.
O utinam non ſigna Duces infeſta tuliſſent,
Quàm facilis cuiuis lingua Latina foret.
Auriculas aſini nec tot Priſcane tenerent,
Dum gemis ob colaphos, uir uenerande, datos.
Sed quia ſic fatis placuit, ueneranda Iuuentus
Hæc lege Mœonio prælia digna pede.
Hic uideas Orco quæ ſunt commiſſa uirorum
Nomina, quos uſus non probat eſſe ſuper.
Et quos armipotens Pallas ſupereſſe reliquit,
Quorum poſt uſus comprobat acta ſagax.
Inde tibi Latiæ niteat ſuauiſsima linguæ
Gratia, quæ quondam plena leporis erit.
Et neq; defunctos uita reuocabis ad uſum,
In Stribligineas nec ruiturus aquas.

Veris

Iam redit & tepidi ueris pra
Quæ uolat hybernis imbrib
Garrula iam recinit per tecta a
Indefeſſa, hominem nec ſinit eſ
Primo ſole ſonos modulatur, & o
Non ſilet occiduum ni petat ipſ
Dulcia in apricis paſtor agit ocia prat
Sæpe domus pecori florida ſylua m

23

AD IVVENTVTEM DANICAM, M. IVARVS Bartholinus.

Horrida Grammatici cognoſcere bella Gradiui
Si cupis, hæc uigili uolue Iuuenta manu.
Nominis & Verbi uuenit gelidis ornata pruinis,
Imperium propttrinis arua ſepulta madent.
Qui dum gramm; ſuos bruma impellente penates
Infanda mulr ante focos otia grata capit.
O utinam non ſedulitas non eſt narrabile uerbis,
Quàm facingenio, uiuitur atq; manu.
Auriculas
Dum
FINIS.
Sed qui
Hæc
Hic uidea
Nomina
Et quos arm
Quorum p
Inde tibi Latiæ
Gratia, quæ q
Et neq; defunctos uita reuocabis ad uſum,
In Stribligineas nec ruiturus aquas.

Veris